

3206

פרוטוקול מס' 4/ד

מחשבת ועדת הכלכלה, שהתקיימה ביום ג', 11.11.58
בשעה 11,00

נכח

- חבריה הרשומים:
- ב. אבנר
- ס. ארנא
- ס. אולמרט
- י. אלטשגן
- ב. ארנא
- ע. איכילוב
- ש. בז'רנו
- ב. ניצני
- ש. פרשטיין
- ג. שוקן
- ש. שורש
- א. תלמי

- מזמגים:
- מר ק. לוי - שר החקלאות
- מר גוטגלט - הישעץ המשפטי של משרד החקלאות
- מר גן - נציג משרד החקלאות
- ד"ר פישלר - מנהל החברה
- מר נצני - נציג משרד המשפטים

חוק המועצה לגידול אגוזי אדמה ושיפוחים,
תשי"ח - 1958.

סדר-היום

=====

אני פותח את החשיבה.

חיו"ר ב. אבנר

אני מקדם בכרחה את אודחיסונו מר גן, מנהל המחלקה הכלכלית במשרד החקלאות, ואת ד"ר פישלר, מנהל חברת הבוטננים הישראלית.

גם שר החקלאות יבוא לישיבה, אם כפי באסחור מצו.

בטרם נקרא לדון בחוק עצמו נשמע סקירה קצרה

על ענף הבוטננים והשיפוחים.

מר גן

גידול אגוזי האדמה הוא גידול ותק למדי במשק החקלאי שלנו. גם במשק הערבי כבר לפני עשרות שנים גידלו את אגוזי האדמה בגידול-כפר וקבלו יבולים קטנים. בשנות המלחמה ולאחריהם התחשו אף-אלה מושבים בגידול זה, בעיקר בשרון, באדמות הקלות, על-ידי גידול שלחן הצעו ליבולים טובים, שנועדו בעיקר למצוקה. שימוש אחר לאגוזי האדמה כמעט ולא היה אז. גידול זה נתן למגדליו הפנסה טובה, הענף הלך וחתרחה ובשנת 1953 גדל שטח הורעוה של אגוזי אדמה בבת אחת מ-15 שלוש בערך והציע לעשרות אלפי דונם. הצבילים משטה זה התבטאו כבר באלפי טונות. בזמן זה אדענו כבר שהגידול מסוגל לתת יבולים גבוהים. דונם אחד של אגוזי אדמה נותן למעלה מ-100 ק"ג שמן, מחוץ לכוסטה שנובחת ביותר, ומחוץ לשחת מצפופים, שאינה נוסלת בערכה משחת של אספסת.

א.ד.

מר גן: עם הגיענו ליבולים טובים שלחנו לחוץ-לארץ משלוחים נסיוניים של בטנים שלנו, כי ידענו שיש בעולם שוק נרחב לבוטנים לפיצוח. לאחר משלוחים אלה הוברר לנו שהבוטל שלנו הוא המצטיין בעולם בגודלו ובצבעו, אם כי אומרים שבסין יש בוטנים שבאיכותם אינם נופלים משלנו.

בשנה הראשונה הגענו לייצוא ניכר של 1700 טון בוטנים תמורת מחירים טובים - למעלה מ-350 דולר לטונה - אם כי לא ציפינו לייצוא של יותר מ-500 טון. הקונים היו מרוצים מאד מהסחורה.

כן התפתח באותו הזמן בארץ שימוש בבוטנים לתעשיית חלבה ותעשיית ממתקים ותעשיות אלו החלו לקלוט כמויות עולות של בוטנים. יחד עם זאת, חלק מהבוטנים בעלי טיב ארוד - הנדרה בעיקר - שנותרו לאחר המשלוחים לחוץ-לארץ, הועברו לבתי-בד לשמן.

ענף הבוטנים התפתח במרוצת השנים והגיע למקום רציני למדי במשק החקלאי. במשך 4 שנים הגיע שטח הזריעה של הבוטנים ל-50,000 דונם. ענף זה נותן גם תעסוקה רבה. בעבודה מסוכנת מגיעים בכל דונם ל-4 - 6 ימי עבודה. אך הגידול נפוץ בעיקר במושבים צעירים, בהם עובדים בעיקר עבודת-ידיים, ושם מספק כל דונם בוטנים כ-15 - 13 ימי עבודה, עד לאחר הדייש. לזה יש עוד להוסיף 12 - 10 ימי עבודה לבירור כל טונה בוטנים במחצית המשווקים.

היו"ר ב. אבניאל: כמה ימי עבודה סיפק ענף הבוטנים בשנה האחרונה?

מר גן: אין לי רישום על כך. אך באותם הכפרים בהם שטח הבוטנים הוא ניכר - כ-5 דונם ליחידה - הוא נותן תעסוקה רבה לא רק לראש המשפחה, אלא גם לאשה ולילדים.

במרוצת השנים החלנו להגיע להסדר הענף, ואשית כל כדי למנוע התחרות בין הייצואנים בשווקי חוץ-לארץ, והצלחנו לארגן את המשווקים בחברה אחת, כדי שהמכירה תעשה בצורה מרוכזת, אם כי כל מי שרדש רשיון-ייצוא - קיבל אותו. החברה הצליחה להתארגן היטב, ובין הייצואנים אין מי שיעשה לו חשבון כי על-ידי שיווק הסחורה שלא באמצעות החברה יגיע להכנסה טובה יותר.

קיימת מועצה מייצגת שמונתה על-ידי שר החקלאות. בישיבותיה דנה המועצה בכל בעיות הענף, הן המקצועיות והן הכלכליות.

אך לאחר נסיון של שנים הגיע משרד החקלאות לכלל החלטה שהגיעה העת לסכם את הדברים בצורת חוק, כדי שיקבלו מסגרת קבועה ומחייבת, על-מנת שפשוט יהיה לפתח את הענף לפי כללי התכנון ולפי הרצוי למשק המדינה ועל-מנת שתהיה כתובת לקשרים בין החקלאים ובין אלה המטפלים בסחורה לאחר גידולה.

היו"ר ב. אבניאל: ד"ר פישלר, מנהל חברת הבוטנים הישראלית, יסביר לנו מהי יכולת ייצור וייצוא בוטנים לעומת הקיים. מה הם הצרכים המיוחדים שהביאו לידי הצעה להקים המועצה לפי חוק? מדוע אי-אפשר להמשיך ולקיים את המועצה שמונתה על-ידי השר? מי הם חברי המועצה ומה הם תפקידיה ומכוונותיה?

ד"ר פישלר: חברת הבוטנים הישראלית נוסדה לפני 4 שנים ביזמת משרד החקלאות, בשיתוף כל הגורמים שעסקו אותן זמן בייצוא בוטנים. מהקטור ההסתדרותי עסקו בייצוא בוטנים תנובה ו"המשביר", שיוצרו על-ידי החברה לשווק בוטנים, וכן חברת "כין-חקל". מהקטור הפרטי עסקו בזה חברת "בוטניק", חברת "עמיד בייעף" ועוד חברות קטנות אחרות. השתתפות החברות בייצוא בוטנים היא כולקמן (אחוזים אלה משתנים במקצת מדי שנה): הקטור ההסתדרותי (חברה לשיווק בוטנים ו"כין-חקל") מרכז בידו כ-50% סלל הייצוא; חברת "עמיד בייעף" - 10%, חברת "בוטניק" - 15%-10%, חברת "זין" - 10% ועוד חברות פרטיות קטנות אחרות כ-2% כל אחת.

ע. איכילוב: האם האחוזים של כל חברה בייצוא בוטנים מתאימים לאחוזים של כל אותן החברות

בייצור הבוטנים?

או.
מס' 1000
מס' 1000

ר פישלר:

בערך כן, מפני שלפי התקנות שלנו כל
החברה חייבת לספק לייצוא את הסחורה
ואם בדרך כלל 40% מהסחורה דאויים לייצוא, הרי שאחוז השתתפותה
ולכל חברה בייצוא משקף פחות או יותר את חלקה בייצוא הבוטנים, אם כי
כול להיות הפוש של 1%-2%.
בעת הינוסה החברה היו ככה סימנים
ול ייצוא פרטיזני לחוץ-לארץ, שגם לירידת מחירי הסחורה בשוקי חוץ וכן
מתן שם רע לסוחרים, בגלל אי-סילוי חוזים על-ידי אחדים מהייצואנים שלנו.
חברה ניגשה לייצוא והצליחה לארגון במידת האפשר, פרט לקרנות התרפה אחת -
קודת המקריות, שבקיום הענף - שהחוק רוצה לסתום אותה ולהבטיח לענף התפתחות
ובועה.

בחוץ-לארץ מעריכים מאד את הבוטנים
וישאלים, בגלל שיצא ובגלל הצבע היפה של הקליפה. מצאנו בחוץ-לארץ
ווקים על גבי שוקים, כן שיכולים היינו בנקל לשווק בחוץ-לארץ
מות של בוטנים בקליפה הגדולה פל שלוש מהכמות המשווקת כיום, נוכחנו
דעת שאפשר לייצא לא רק את הסחורה הטובה יותר, אלא גם סחורה מסוג ב'
ג', המהווה יחד עם הבוטנים המקולפים כ-70%-60% מכלל חומר הגלם.
בל אם אנחנו מפתחים שוקים ולאחר מכן אין באפשרותנו לספק את הסחורה
מבוקשת, אנה מפסידים את מה שהתוודחו שזה קודם לכן. הצלחנו לפתח
וק נרחב באנגליה ומכרנו שם 2000 טון בוטנים, בשוויץ - 1300 טון,
צרפת העלינו עכשיו את הכמות הנמכרת ל-2500 טון והמחיר המשתלם בצרפת
בזה כ-10% ממחיר בארצות אחרות. שלוש הארצות הללו מאפשרות לנו לייצא
6000 טון בוטנים. אך השנה נוכל לייצא מכסימום 4000 טון. זאת אומרת,
שנה נצטרך לומר לקונים שיקבלו כמות קטנה יותר של בוטנים. דבר זה
יכריח את הקונים, עם כל העדכנתם לסחורה שלנו, לחפש סחורה בשוקים
אחרים. באופן זה, על-ידי מקריות הגידולים בענף זה, מפסידים אנו את
ההצלחנו לרכוש בשנים הקודמות.

את בעיית המקריות ניתן יהיה להסדיר
אמצעות המועצה המוצעת. היום מושפע החקלאי הפגדל בוטנים מגורמים שונים.
גורם הראשון הוא הטבע. אשתקד היו גשמים שגרמו נזקים לענף. הגורם השני
הוא כדאיות הענף. הגורם השלישי הוא אהוז הסחורה לייצוא שאפשר לקבל
היבולים. כל עוד אין מועצה חוקית, אין באפשרותנו לארגן את הדברים הללו,
י החקלאי עושה לפעמים דברים שאין הוא יודע מדאש אם לטובתו הם. אם
סחורה נמכרת בשוק המקומי, אין החקלאי מקבל את התמורה המתאימה. כמו כן,
ש בענף זה גורמים היבולים להעלות את כדאיות הענף, ורק מועצה חוקית
כולה להסדיר זאת. ניסח לדוגמה את הגדלת היבולים. היכול הממוצע כיום הוא
330 - 300 ק"ג לדונם. אם החקלאי מתאמץ יפול הוא להגיע ליבול של 500 - 450 ק"ג
יש שדות צפוניים, בהם הגיעו אפילו ליבול של 800 - 750 ק"ג לדונם.

אם נגיע לממוצע של 500 - 450 ק"ג,
היה זה היגש גדול שיעלה את כדאיות הענף, שנמצא עוד בתקופת ניסיון. אולם
וא מבטיח גדולות, אבל להשקיע בו עבודה מרוכזת וזה יכול להיות רק
אמצעות החוק.
יש להרהיב גם את מחקר הענף, כדי
הגיע ליבולים גדולים יותר. המחקר הדרוש הוא מסונף ויקר. דרושים גם
דריכים רבים, כי החקלאים בהתישבות הצעירה אינם מנוסים ביותר בענף זה.
את כל הבעיות האלו תוכל להסדיר אך
רק המועצה החוקית, שהחוק מציע להקים.

בז רבנן:

מהו הממוצע של השנתיים האחרונות בכמות
הבוטנים שהגיעו לייצוא, לשוק המקומי
תעשייה?
שמענו כאן על מסדת המועצה. אולם אני לא
שתכנעתי שיש צורך בה. שמענו שבסמך העיקרי שלמענו רוצים להקים את המועצה -
סדר הייצוא - פועלת מזה כמה שנים חברה שלא הורקמה על-ידי סנד חוק, והיא בכל
את הצליחה לארגן לפה מאד את הייצוא. ד"ר פישלר התאמר שמקרים היבולים
ונעת בענף ובייצוא וכי רק המועצה תוכל להתגבר על כך. קשה לי להבין כיצד
מועצה תוכל לעשות זאת.

א.ו.

ש. בז'רנו:

הסיבה השניה להקמת המועצה, כפי שנאמר על-ידי ד"ר פישלר, היא

העלאה אחוז הסחורה שהופנה לייצוא, בזה החוק באמת עלול להיות לעיתים בעיקר אם מוכנים אנו לקבל על עצמנו את כל הצדדים השליליים של שוק שחור, איננו יודע אם בוונה משרד החקלאות צריכה להיות עמדת הצרכים הבוטניים בשוק המקומי, באמצעים מלאכותיים.

טובה נוספת שניתנה להצדקה הטמנה

המועצה היא הרצון להגדיל את היבולים, וזלם שאיפה מסוג זה אינה מחייבת הקמת מועצה, דוגמת זו המוצעת כאן בחוק, זה מחייב אמנם פעולה של משרד החקלאות, אבל במסגרת אחרת מן המוצעת, החוק המוצע מונע יזמה מצד כל גורם שהוא פרט לאנשי המועצה.

מטרה נוספת של המועצה היא מחסור.

זו מטרה טובה כלשעצמה, אך גם היא אינה מצדיקה ואינה מצרובה חוק מסוג זה.

אם מציעי החוק רוצים לקבל את

הסכמת הוועדה להקמת מועצה מבוטפוליסטיה מסוג זה, שחרכו בידיה את כל היזמה והסמכויות בשטח הבוטניים, צהובים הם לפחות לנסות לשכנע את הוועדה כי יהיה זה לטובת העניין.

מ. אולמרט:

מה, לדעת סר ג'ן, גרם לירידה שטחי הזריעה של בוטנים השנה

לעומת אשתקד?

הזיחה רוצה לשמוע פרטים על התקדמות

בהשגת יבולים.

מה הם סיכויים גידול בוטנים בנוגה?

אם שוקי חוץ מוכנים לקלוט גם

בוטנים מסוג ב' וג', מדוע רק 100 ק"ג מכל דוגם הולכים לייצוא?

מה הם מחירי הבוטנים שמקבלים

בחוף-לארץ, מה מחיר הדולאר למגדל ומתן מחיר הסחורה בשוק המקומי?

ע. איכילוב:

בניגוד למשתמע מדברי חה"כ בז'רנו,

אני בדעה שמוכרחה להיות מועצה

אשר תחלוש על ייצוא הבוטנים, אבל השאלה היא מה הם התפקידים והסמכויות שיוענקו למועצה זו.

מתי מקבל המגדל יותר כסף - כאשר

סחורתו הולכת לייצוא או כאשר נמכרת בארץ? בשטח תפוחי-זהב, אנו יודעים שכל פרי שניתן למכרו בחוף-לארץ לא ימכר בארץ. מהו המצב לגבי הבוטנים?

מה מצב המחירים אצלנו בהשוואה

למחירי ארצות אחרות שאיכות הבוטנים שלהן דומה לשלנו ובהשוואה לאלו שבוטנים שלנו מטיב ירוד יותר?

מבלי להתחשב כרגע בבעיות מטבע זר,

מה זול יותר - קילו שמן מבוטנים שלנו או קילו שמן מבוטנים המובאים מאפריקה?

ד"ר פישלר דיבר על אי-יציבות

בענף הבוטנים, שאינה מאפשרת את תכנון המכירה בחוף-לארץ. יהיו לנו שתפוחי-זהב יהיו לנו יותר משנוכל למכור ואילו בוטנים יהיו לנו פחות משהשוק בחוף-לארץ יהיה מוכן לקלוט. היות וידוע לנו כי

הצלחת יבולי הבוטנים תלמיה בזריעם באדמות קלות וביגודים בהשקאה,

הרי לאור השטחים המוגבלים של אדמות קלות במדינה ולאור מגבלות המים, שואל אני את שר החקלאות מדוע שואפים לנטוע 100 אלף דונם

פרדסים ולא מיתרלים להגיע ל-70 אלף דונם בוטנים, ששיווקם בחוף-לארץ

קל יותר, אני גם סבור שבעתיד יהיה כדאי יותר לחקלאי לגבול בוטנים

ולא פרי-הדר.

ועדת הכלכלה
11.11.58.

או.

האם "המשביר" ו"יוזין" עומקים
בגידול בוטנים?

ע. איכילוב:

מהו ייצור בוטנים באחוזים בשני

הסקטורים - המסחרות והפרטי?

ג. שומן:

רצוי היה שנקבל הסברה יותר קונקרטית
על האמצעים שדלעת המומחים יש לנקוט
בהם לפיחות ועידוד הענף, כדי שתברי הוועדה יוכלו לשקול אם לשם
נקיטת אמצעים אלה דרושות באמת למועצה סמכויות כה רחבות.
לדעתי, בשאלה זו מתעוררים ספקות מסויימים. ענף הבוטנים הוא ענף
חדש יחסית ואילו סעיפי החוק מוסרים בידי המועצה את ההכרעה ברוב
השאלות הקשורות בענף. האם יש בהגבלות אלו כדי לעודד את המגדלים
לגידול מוגבר של בוטנים? אפשר כאמור להעניק למועצה סמכויות
רחבות, אבל חקלאים לא יגדלו בוטנים אם הדבר לא ישחלם להם מבחינה
כלכלית.

אם ארגון הענף הוא נתון ומועיל,
אפשר לדאוג לכך שהמגדלים עצמם יתארגנו כדי לדאוג לאינטרסים שלהם,
מבלי לכבול ידיהם כפי שחוקקה ערשה.

אני סבור שהוועדה תוכל להגיע
לעמדה ברורה יותר רק לאחר שתדע בצורה יותר קונקרטית מה הן
הדרכים הממשיות בהן רוצים להשתמש בסמכויות המבוקשות.

ש. שורש:

מה היה מצב שיווק הבוטנים בטרם
הוקמה המועצה המייעצת והחברה?
האם היו אז חקלות בייצוא? מה היו הסיבות שהניעו בזמנו להקמת
המועצה והחברה? האם לאחר חקיקת החוק יהיה עוד צורך בחברה
אי שהמועצה תקום במקומה? מה הם תפקידי החברה כיום? מי מייצא כיום
החברה עצמה או החברות המאוגדות בה?

ד"ר פלישר: החברה עצמה.

ש. שורש:

כיצד נקבעים מחירי הסחורה בשוק
המקומי? איזה חלק מהסחורה הנמכרת
בשוק המקומי תולך לתעשייה ואיזה לפיצוח? האם קיים הסדר באמצעות
המועצה או החברה וכיצד זה משפיע על המחירים?

שר החקלאות ק. לוז:

שאלו כאן מדוע צריך לאחוז בדרכי
כמיה לשם ארגון המועצה. אילו גאטת
היתה כפיה, יש להניח שהחקלאים היו בוודאי מתמרדים נגדה. אבל במציאות
אין אף חקלאי המתנגד להקמת המועצה; להיפך: תומכים בהקמתה. הוראה:
החלק הגדול של המגדלים התארגן עוד קודם לכן בחברה לשיווק בוטנים.
החוק דרוש בכל זאת מפני שרק חלק של המגדלים התארגן.

ענף

המועצה נחוצה בענף הבוטנים כיום
שהיא נחוצה בכל/חקלאי - בין אם הענף קשור בייצוא או לא - כדי
להמדיד את בעיות היסוד של הענף. הבאתי גם דוגמאות של מועצות באנגליה
ובדרום-אפריקה, הנהנות מסמכויות רחבות.

אך חשיבותה של מועצה גדולה פי כמה
בחנף הבוטנים שלנו, שכל גורלו תלוי בייצוא. אין הבוטנים באים בח"ב
לחשיית "מן, כי יהיה זה שמן יקר מאד. בין אם יהיו אלה בוטנים
שלנו או בוטנים משוץ-לארץ. זמן הבוטנים הוא היקר ביותר וכדי לספק
יותר לאוכלוסייה צריכה היתה הממשלה לתת סובסידיה העולה על מחיר
הבוטנים שמשלם בית-הבד. במידה שירצו לעשות שמן בוטנים, הרי לא
מזן "וירג'יניה", כי אם מזנים אחרים ותחנת הנסיונות עובדת בכיוון זה.

ועוז הכלכלה,
11.11.58

אר.

שר החקלאות ק. לוז:

גם בית-חרושת "אגוזן" החקשר עם כמה מגדלים לזריעת זני שמן, ולא הזן הנפוץ אצלנו, שיש לו במידה מסוימת עמדה מונופוליסטית. זן זה יכול לבוא בחשבון לפיצוח בארץ או לייצוא.

כמו בטנפי ייצוא אחרים של החמלאות, כך גם בבוטנים אין כל הכרח להשאיר בארץ את הסתורה המובחרת. הבררה טובה למדי לפיצוח ולאכילה ואותה יש לשווק בשוק המקומי. אילמלא הייתה קיימת חברת הבוטנים, היה כל משווק מנסה להשיג בארץ מחיר גבוה יותר, הייתה התחרות גדולה והענף היה מגיע לחיטולו. גם בשמח הייצוא, אילמלא קיום החברה ספק אם היו משיגים בחוץ-לארץ מחירים כה טובים.

כיום כ-3000 טון בוטנים הראויים לייצוא נמכרים בארץ לפיצוח. אין כל הכרח בזה. ללא מועצה השלטת של ממכר כל הבוטנים, לא תהיה אפשרות לרכז את הבוטנים הטובים לשם שיווקם בחוץ-לארץ. זהו אחד הדברים היסודיים המחייב את חקיקת החוק, נוסף לסיבות אחרות, כגון ניהול מיאסומתן אחיד בחוץ-לארץ לשם השגת מחירים טובים יותר.

למועצת ההדרים חלק רב בהעלאת הרמה המקצועית של ענף ההדרים. אין הממשלה יכולה לעשות את הדרוש להעלאת המקצועיות בטנף. זה תלוי גם במגדלים, גם בחכנון וגם בסיוע במחקר ובפיחוח. אינני אומר שמועצת הבוטנים תעשה גדולות. אבל היא תוכל לתרום תרומתה להעלאת הרמה המקצועית של ענף הבוטנים.

אלה הן הסיבות להקמת המועצה ואינני רואה כל נימוקים נגד ההקמה, אם המועצה תביא תועלת לענף. למי תדיע המועצה? מועצה כאן צורת ארגון מסויים ששוחפים בו המגדלים, המשווקים והממשלה ואשר אין לו כל אופי קרטליסטי או מונופוליסטי.

אשר לאפשרות הגדלת שטחי זריעת הבוטנים, היא קיימת, אם לא כיום, הרי בדרך כלל. אין אנו מנצלים שטחים אחרים כל המים שבמדינה, יש עוד רזרבה גדולה של מים. אם מדברים על הגדלת שטחי ההדרים, אין הכוונה למאות אלפי דונם, אני מקווה ששטחי הבוטנים והכוותנה יגדלו. אבל המועצה דרושה לענף הבוטנים גם במסדיו הנוכחיים. מדינות אחרות מתקנאות בנו על שהצלחנו להקים ארגון כה מוצק בענף זה. יחד עם זאת, לא שמעתי כאן כל נימוק יסודי, הנוגע לעניני הענף, ואשר גורע מנחיצותה של המועצה.

ד"ר פישלר:

זה"כ שוקן שאל אם יש בהגבלות החוק כדי לעודד את גידול הבוטנים. אני רוצה להתייחס

אל חשומת לבו לכך שאין בחוק כל הגבלות.

הי"ר ב. אבניאל:

האם החוק מאפשר קביעת מכסות?

הוא מאפשר חכנון.

שר החקלאות ק. לוז:

ד"ר פישלר:

גם כיום מחקשר המגדל עם המשווק, הנקרא בחוק "קבלן", 90% - 80% מהמגדלים מתקשרים עם משווקים מסויימים כדי לקבל מהם מפרעות. קשר זה יונצר גם על פי החוק. כמו בענף ההדרים, כן תהיה גם בענף זה ושיטה של קבלנים מורשים אחם יוכלו המגדלים להתקשר לפי בתירתם.

החוק יעזור להשלמת התמונה באנף הבוטנים. אי אפשר להפריד בין ייצוא הבוטנים לבין החלק השני של הסחורה שנשאר בארץ, כי באופן כזה לא ניתן לקבוע מהי הכמות ההולכת לייצוא ולמה מיועד החלק הנותר בארץ.

או.

ר פישלר:
החוק רוצה את טובת המגדל, כדי שהמגדל על-ידי המסדר יקבל תמורה גדולה יותר עבור חזרתו; שנית, כוונת החוק להגדיל את הייצוא ואת הכנסות המדינה במטבע זר. אל מי שעסק בענף זה ימשיך בכך והמגדל רק יהנה ולא יפגע.

אם יכול הבוטנים יעלה ולא יהיה ייצוא יוגבר, הענף יהיה ברידה, כי המחירים בארץ יהיו קטסטרופליים. התמורה משתלמת למגדל מובטחת רק על-ידי כך שחלק מהסחורה מופנה לייצוא.

לפני שנה היה המחיר הממוצע עבור יונה בוטנים בדרך 420-430 ל"י ואילו בחוץ-לארץ המחיר הממוצע של הבוטנים היה 114 ליש"ט פ.א.ב. אם נכפיל את הסכום הזה בחמש, נוסף לזה את הפרמיה רגילה של 850 פרוטה וכן את הפיצוי שניתן אשתקד נוסף לפרמיה, הרי נראה מחיר בוטנים סוג אבסטרדה הגיע לפני שנה ל-900 ל"י הטונה.

בז'רנג:
האם למגדל יותר כדאי לייצא את הסחורה מאשר למכור אותה בארץ?

ר פישלר:
בהחלט. אבל אין הוא עשוי לייצא אם לא יסדרו את הייצוא. אנחנו מבדילים בין ארצות אליהן הייצוא מובטח, כמו צרפת, לבין ארצות בהן נתקלת הסחורה לנו בהתארות גדולה ואין שמים לב לטיב המעולה של הבוטנים שלנו. בגרמניה, משל, יש התארות גדולה וקונים שם בוטנים בלי לשים לב לאיכותם. ארצות כמו ולנדר ואנגליה משלמות מחירים טובים עבור הסחורה. על-ידי חלוקת המכירה בין ארצות שונות מבטיחה המועצה מחיר ממוצע הגון. לולא היה הסכם על הייצוא, היה כל משווק משתדל למכור סחורתו בארץ הנזחה ביותר וגורם על-ידי כך לירידת מחירים. אנחנו מצליחים לקיים את המחיר ברמה מסויימת. בדרך כלל משלמים נו יותר משמשלמים עבור בוטנים מארצות אחרות, בגלל טיבם הגבוה. אבל כיום סוגלים אנו להתחרות גם בארצות המייצאות בוטנים פטיב ירוז יותר, כי התחלנו ייצא גם בוטנים מסוג ב' ונ'.

כיום שמן בוטנים אינו בא בחשבון, לא אם נצליח לגדל זן מיוחד שיתן כ-60% - 50% שמן. במקרה כזה כדאי יהיה האמץ בוטנים מקומיים. כיום הבוטנים המקולפים נותנים בערך 45% שמן. סדרת המחקר בשטח זה היא להגיע לתוצאות טובות יותר ולמצוא זן מיוחד אחרו השמן פו; יהיה גבוה יותר.

שאלו כאן מה היה מצב שווק הבוטנים לפני קמת הארגון. בשנה שקדמה להקמת החברה היתה אנדולמוסיה גדולה בשווק. סוחרים בים התקשרו עם חכרות בחוץ-לארץ, אך בסופו של דבר חלק מהם לא יכול היה מלא את החובדים. דבר זה הביא שם רע למדינה. הבוטנים מובאים בדרך כלל ארצות נחשלות, כמו מצרים, אויטריאה, הודו, מכסיקו, לוב. קוני הבוטנים ומדים תמיד בפני השאלה אם יקבלו את הסחורה שהובטחה להם, מפני שאם בשנה סויימת עולים מחירי הבוטנים במצרים עצמה, הסוחרים המצריים כבר לא מספקים ת הסחורה לחוץ-לארץ. לכן מעוייכים מאד בחוץ-לארץ את הדייקנות שלנו באספקת חורה ויודעים כי אפשר לסמוך על כל משלוח שלנו.

אולמרט:
מה מקבל המגדל עבור טונה בוטנים לייצוא ועבור טונה בוטנים לשוק מקומי?

ר פישלר:
הסכום שונה משנה לשנה. כמו כן, טונה בוטנים ממסק אחד אינה שווה באיכותה טונה בוטנים ממסק אחר.

ר הקלאות ס. לונז:
400 טון, שהן 45% מחומר-הגלם.

ר ג:
לדעתי הנקודה הקובעת היא שבוטנים הם גם סחורת ייצוא וגם סחורה מנוקשת מאד שוק המקומי. כל תעשייני חלבה עברו לבוטנים במקום שומשום וכן תעשיית ממתיקים ולטת מדי שנה אלפי טון בוטנים. יש בית חרושת הקונה עד 800 טון בוטנים קולפים לשנה. זה מחוץ לבוטנים המיועדים לפיצוח ולדבורים אחרים.

מר גן:

אין ספק שגם השוק המקומי היה משלם מחיר יותר טוב עבור בוטנים באיכות גבוהה יותר. אין ספק שאילו היינו מדשים מסחר חופשי בתפוחי-זהב, היה אחוז מסויים של סחורה הטובה לייצוא נמכר בשוק המקומי. בוטנים הבעיה חשובה עוד יותר. אם המועצה תפקח על ביזור ומיון כל יכול הבוטנים בארץ, בעוד שכיום היא שולטת רק על 75%-80% מהיבול, הרי שבאופן טבעי תעלה גם כמות הבוטנים לייצוא. דבר זה כשלעצמו מוכיח את חשיבות המועצה.

אנו משתדלים להבטיח ליצורן מחיר מינימום עבור בוטנים ש-40% מהם טובים לייצוא. אשתקד מחיר טונה בוטנים שלפחות 40% היו טובים לייצוא הגיע ל-520 ל"י. השנה מקווים אנו להגיע ל-570 ל"י הטונה. הוצאות הביזור וההחסנה אינן משתנות עם עליית אחוז הבוטנים הטובים לייצוא בכל טונה. הוצאות הביזור מסתכמות ב-120 ל"י לטונה, ללא הבדל אחוז הבוטנים לייצוא. אם אחוז הבוטנים לייצוא עולה על 40%, מקבל המגדל עבור כל אחוז נוסף ב-4-3 ל"י לטונה.

לולא פתחנו לפני שנה בתי-בד היה מחיר הברדה בשוק המקומי יורד ל-300-250 ל"י הטונה. המחיר הסטנדרטי של ברדה הנשלחת לבתי-בד היא 460 ל"י הטונה עבור בוטנים הנותנים 28% שמן.

על זה יש 215 ל"י טובסידיה. שר החקלאות ס. לונ:

אבקש את ד"ר פישלר ואת מר גן להמציא לחברי הוועדה בכתב את כל הקרקולציות היו"ר ב. אבניאל:

ליצורן.

בעבור עשיו לדון בחוק.

1 הצעות

ע. איכילוב: בהגדרת של "מגדל" מציע אני רבע דונם במקום חצי דונם. הכוונה לא להחיל את החוק על מי שמגדל בוטנים לתצרוכת עצמית. אולם משטח של למעלה מדנע דונם אפשר כבר לקבל כמות בוטנים גם למכירה.

בהגדרת "שיווק" מציע אני למחוק את המלה "לרבות", כי אני תומך בריכוז הפעולה ביהם לייצוא ושולל אותה ביהם למכירה בשוק המקומי.

כיצד אפשר לשלוט אז על הסחורה? שר החקלאות ס. לונ:

ע. איכילוב: כל עוד המחירים בחוץ-לארץ יהיו גבוהים מהמחירים בשוק המקומי, אין כל הגיון כי בוטנים מסוג א' יימכרו בארץ ב-400 ל"י במקום 620 ל"י בחוץ-לארץ.

אבל בכל זאת עושים כך. שר החקלאות ס. לונ:

ע. איכילוב: עושים זאת מסיבות אחרות. אם אפשרויות הייצוא יפחתו, לא ירחיבו או אף יקטינו את שטחי הבוטנים.

אשר לשיווק בארץ, משרד החקלאות יודע בערך את מספר הדונמים של שטחי הבוטנים, הוא יודע את גובה היבולים ואת אחוז הסחורה הנשלחת לחוץ-לארץ ולפי זה ידע גם מהי הכמות שנשארה בארץ. אם על כל טונה בוטנים הנשלחת לבתי-בד מקבלים טובסידיה, הרי איש לא ימכור את הבוטנים למטרות אחרות. בצורה זו ישאר בארץ שוק חופשי לבוטנים.

ש. שורש: הצעת חה"כ איכילוב למחוק את המלה "לרבות" סותרת את דוח החוק. מחירי הבוטנים לייצוא ולשוק המקומי תלויים בהסדר, המוכרח להיות כולל.

אשר להגדרת "מגדל" הייתי מציע להשאיר את הצעת הממשלה או לקבל את הצעת חה"כ שוקן ולומר כי מגדל הוא מי שמגדל בוטנים לשם שיווק.

א.ו.

א.א.א.א.

איצני דואה צורך להגדיר את השינוק, כי לא יעלה על דעת מישהו לטעון ששינוק

וינו כולל ייצוא.

ב.ב.ב.ב.

בגישת חה"כ אינלוב טמונה סתירה פנימית.

מצד אחד תובע הוא ובצדק שהמועצה לא נתפרג השינוק בוטנים לשוק המקומי. אך אם לא ציתן למועצה סמכות פיקוח, אם תוצרת השוואה לייצוא תימכר בשוק המקומי. דגולציה באמצעות המחירים אינה נאסרת במסגרת המציאות.

לכן צוטה אני לקבל את הקריטריון של דונם, כי אפילו אם אדם מגדל 250 ק"ג בוטנים לשם שינוק, אין המדינה רגישה להתערב בזה. אולם היא צריכה להתערב במקרה ששטחי הזריעה עולים על דונם. בצורה זו תוכל היא למיין את הסחורה המיועדת לייצוא ולקבוע זה ילך לשוק המקומי.

אני מקווה כי גם להבא תתן המועצה אפשרות לכל מגדל להתקשר עם המשווק הרצוי לו. על-ידי קבלת הקריטריון של דונם אנו מעודדים את המגדלים הקטנים למכור לשוק המקומי ואילו את המגדלים הגדולים אנו מפנים לייצוא. כן מתעוררת הבעיה של מושבים בהם ל מתישב מגדל אולי פחות ימדונם בוטנים, אבל בטן הכל מגדל המושב ילו מספר רב של דונמים. במקרה כזה צריך החוק להול, והיועצים המשפטיים צדרכו למצוא בוסס ומתאים לזה.

אני מציע להשאיר את ההגדרה של "שינוק".

ג.ג.ג.ג.

יש להשאיר את הקריטריון של חצי דונם, כי 25% מפלל שטחי הבוטנים בארץ מחולקים

יחידות קטנות של דונם אחד.

אין ספק שצריך להיות מוסד שירכז בידינו ת כל יבול הבוטנים וימיין אותו, כפי שזנה נעשה עם תפוחי-זהב. גם בת-המיון ריכיים להיות נתונים לפיקוח המועצה.

ד.ד.ד.ד.

השר אומר שמצד המגדלים לא היתה כל התנגדות לחוק. ברור שהחוק הוא לטובת המגדלים, כי הוא מאפשר להם לנקוט בכל האמצעים כדי להשיג את התמורה הגבוהה ביותר עבור הסחורה. המשווקים לא יתנגדו, כי החוק יוצר מסגרת עבורם. עלולים להתנגד לחוק צרכנים ומשווקים לעתיד, אך שניהם אינם מיוצגים כאן. אבל עלינו להבין שאנו יוצרים בחוק זה גוף שאינו לטובת הצרכן.

אני בעד הסדר השינוק בחוץ-לארץ, אבל חד עם זאת איצני דואה כל צורך להעניק למועצה את הסמכויות הנרחבות המוצעות חוק. לדעתי, יש לחפש דונם לצמצם ככל האפשר את סמכויות המועצה. אנו עושים את על-ידי קבלת הקריטריון של דונם במקום חצי דונם ולכן אני מציע לקבל ת הצעת היו"ר.

הייתי מציע למחוק לחלוטין את ההגדרה

ל "שינוק".

ה.ה.ה.ה.

אני חושב כי לכולם ברור שלמועצה צריכה להיות שליטה על יבול הבוטנים בארץ.

אשר לשינוק החופשי, לפי סעיף 18(ב)

פשר לשווק בארץ באופן חופשי את הבררה, על-פני החלטת המועצה. החלטת המועצה רושה כדי לקבוע אם כמות הבררה אינה עולה על הצריכה בשוק המקומי. כן צריכה היות אפשרות לכוון כמות מסוימת לבתי-גד, אפילו תוך כדי סובסידיה ממשלתית. כן גם המכירה בארץ אינה יכולה להיות חופשית. אני בעד הקריטריון של חצי דונם, כי דונם חד עלול להיות חלק גדול מכל גידול הבוטנים.

ו.ו.ו.ו.

הגדרת "שינוק" אינה מעלה ואינה מורידה כאן.

ה.ח.ל.ט.ה.

ההצעה למחוק את הגדרת "שינוק" - ג.ת.ק.ב.ל.ה.

סעיף 1, עם התיקון הנ"ל - נתקבל

סעיף 2

אני מציע: תוקם מועצה לאצטני אדמה.

א.י.נ.ל.ו.ב.

נמשיך בישיבה הבאה.

י.נ.ר.ב.א.ב.נ.א.ל.